

คำกล่าวเปิดงาน “ไบโพลาร์ วันฟ้าใหม่” เนื่องในโอกาสการทำงานร่วมกันระหว่างสมาคมจิตแพทย์กับ
ชมรมเพื่อ Bipolar จึงขอเสนอคำกล่าวเปิดงาน แจ่มแก่สมาชิกทราบ
โดย นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (นายกสมาคมจิตแพทย์)

นโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย

สวัสดิ์เพื่อนสมาชิกของชมรมเพื่อนไบโพลาร์อีกครั้ง ผมยินดีอย่างยิ่งในนามของสมาคมจิตแพทย์
ที่ได้มีโอกาสมาร่วมงานในกิจกรรมของสมาชิกทุกท่านในวันนี้ ผมเพิ่งมาเป็นนายกสมาคมจิตแพทย์ได้เมื่อ
มกราคมที่ผ่านมาคณะกรรมการชุดนี้เราก็มีแนวคิดและมีความตั้งใจร่วมกันสิ่งที่เราจะทำเป็นนโยบายสำคัญ
ของสมาคมก็คือ เรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งกิจกรรมที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในโครงการนี้ก็คือ
คือ การทำงานร่วมกับสมาคมและองค์กรของผู้ป่วยและญาติโดยคงไม่ใช่แค่เป็นการให้กำลังใจเท่านั้น แต่
ว่าจะต้องทำงานร่วมกันเคียงบ่าเคียงไหล่กัน เช่น การประชุมวิชาการซึ่งทางราชวิทยาลัยจัดทำร่วมกับ
สมาคมจิตแพทย์ เราก็จะจัด section ในการประชุมวิชาการให้มี section ที่ทางผู้แทนของสมาคมองค์กรของผู้
ป่วยและญาติสามารถที่จะขึ้นเวทีและก็สามารถสื่อสารความคิด ความต้องการของตัวเองถือว่าเป็นการทำงาน
ร่วมกันระหว่างฟากของวิชาชีพและฟากของผู้ป่วยและครอบครัวอย่างมีศักดิ์ศรี

สังคมต้องยอมรับผู้ป่วยจิตเวช

การที่จะทำให้เรื่องของการดูแลผู้ป่วยทางด้านจิตเวชไม่ว่าจะโรคใดๆก็ตามเป็นเรื่องที่สังคมยอมรับ
มันก็ต้องเหมือนเหมือนกับโรคทางกาย ซึ่งก็มีสาเหตุที่ทำให้คนเราต้องเจ็บป่วยญาติจะต้องรับภาระในการดูแล
ด้วยความเข้าใจและเมื่อผู้ป่วยดีขึ้นเขาก็ต้องกลับไปสู่สังคมได้ เช่น โรคเบาหวานทุกคนไปไหนก็บอกว่าผม
เป็นโรคเบาหวาน แม่ก็บอกได้ว่าลูกเป็นโรคเบาหวานหรือลูกบอกแม่ว่าแม่ฉันเป็นโรคเบาหวาน เราก็ต้อง
กินยาตลอดชีวิตเพื่อที่จะควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด เราก็ต้องบอกได้อย่างเปิดเผยว่าเรากินยาตลอดชีวิต
เพื่อที่จะควบคุมหรือป้องกันไม่ให้ Bipolar กลับมาเป็นซ้ำ

สังคมจะเข้าใจได้อันดับแรกก็ต้องมาจากทางฟากของผู้ป่วยและญาติ เราได้บทเรียนที่สำคัญที่สุดใน
โรคที่เป็นปัญหามากที่สุด 2 โรค ทางฝ่ายกายคือโรคเรื้อนกับโรคเอดส์ ปรากฏว่าโรคเรื้อนไม่ค่อย
ประสบความสำเร็จในการให้การยอมรับ เพราะว่าวิธีคิดของโรคเรื้อนก็คืออยู่ในความดูแลของแพทย์ ถ้าจะ
สร้างความเข้าใจต้องมาจากแพทย์ จะผ่าตัดเพื่อลด deformity ลดความพิการก็อยู่ในมือของแพทย์ แต่ว่าโรค
เอดส์ตอนแรกสังคมมีความรังเกียจและน่ารังเกียจยิ่งกว่าโรคเรื้อนด้วยซ้ำ กลับประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง

ในการสร้างความยอมรับ เพราะจุดที่สำคัญก็คือว่าของโรคเอดส์เขาเคลื่อนไหวมาจากผู้ป่วยและญาติ เขามีชมรมเพื่อนวันพุธของกลุ่มผู้ป่วยเอง ตั้งแต่สมัยที่ยังไม่มียารักษา แล้วก็ speak out ความคิดและความรู้สึก และความต้องการของตัวเอง และทำให้ผู้ป่วยโรคเอดส์เป็นกลุ่มโรคที่ประสบความสำเร็จมากเลย ทั้งที่ตั้งต้นเป็นโรคที่ถูกรังเกียจอย่างยิ่งเลยในวงการสังคม กลายเป็นโรคที่ได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ประเทศไทยเป็นประเทศแรกๆในโลกนี้ที่มีนโยบายให้การรักษาด้วยยาในการควบคุมเชื้อไวรัสของโรคเอดส์ฟรี อยู่ในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า อย่าลืมว่าตอนหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 2-3 ปีแรกมีการ ยกเว้นการรักษาโรคบางโรครวมทั้งยารักษาโรคเอดส์ ก็แบบเดียวกับที่ผมคิดว่าเราได้มากันถูกทางแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมของผู้ป่วยและญาติกับองค์กรวิชาชีพ เช่น จิตแพทย์ ต้องมีความสัมพันธ์แบบเคียงบ่าเคียงไหล่กัน คือ ทั้ง 2 ฝ่ายต้องมีความเข้มแข็งของตัวเอง มีแนวทางของตัวเอง และถ้ามีโอกาสก็ต้องสนับสนุนซึ่งกันและกันวันนี้สมาคมก็มาสนับสนุนท่านวันนี้เรามาประชุมวิชาการท่านก็มาสนับสนุนเรา สนับสนุนซึ่งกันและกัน มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันในการที่เราจะต้องทำให้สังคมมีความเข้าใจที่ถูกต้อง

ภารกิจสำคัญขององค์กรผู้ป่วยและญาติ

เมื่อเช้านี้ผมดีใจมาก เปิดทีวีมีรายการเจาะประเด็น ช่อง 11 คุณหมอนฤมล ที่ศรีรัชญา ไปพูดกับวิทยากรรายการหนึ่งสนทนาเรื่อง Bipolar เป็นจิตแพทย์รุ่นน้องจากรุ่นเรา 3 คน(ผม นพ.มานิช และ พญ.สมรภัท) แต่เขาก็พูดได้ดีช่วยให้เกิดความเข้าใจได้ อันนี้ก็เป็นบทบาทของทางฟากจิตแพทย์ บทบาททางฟากญาติก็ต้องทำหน้าที่ของญาติ ผมเคยไปร่วมรายการฯหนึ่ง เป็นรายการเก่ามานานมากแล้ว ชื่อจันทร์กะพริบ รายการในวันนั้นเขาก็เชิญผู้ป่วย Bipolar ท่านหนึ่งซึ่งอยู่ในทีมผู้กำกับรายการ เป็นตัวอย่างที่ว่าทางด้านของกลุ่มผู้ป่วยและญาติก็มีกลยุทธ์ของตัวเองนอกเหนือจากช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นกลยุทธ์สำคัญในการช่วยให้ญาติและผู้ป่วยที่เข้ามาเป็นใหม่ๆหายสับสนและตั้งตัวได้เร็วซึ่งก็เป็นผลดีต่อทั้ง 2 ฝ่าย แต่ภารกิจที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือการทำให้สังคมเข้าใจและยอมรับ แล้วทุกระบบต้องยอมรับ ระบบหลักประกันสุขภาพต้องสามารถให้ยาที่เหมาะสมและยาที่มีคุณภาพได้ ระบบประกันสังคมต้องยอมรับ และก็สังคมทั้งสังคมต้องยอมรับว่าสิ่งเหล่านี้ก็เหมือนโรคทุกโรค คนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะป่วยได้ และก็มีสิทธิ์ที่ได้รับการรักษามีสิทธิ์ที่จะต้องได้รับความคุ้มครอง ผมคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญซึ่งผมเชื่อว่าเรื่องแบบนี้ถ้าฟากจิตแพทย์ฝ่ายเดียวคงไม่มีทางสำเร็จ อย่างที่ผมยกตัวอย่างเรื่องโรคเอดส์ เราเป็นประเทศแรกๆในโลกใบนี้ที่สามารถใช้ยาด้านโรคเอดส์ในระบบประกันได้ ถ้าฟากแพทย์ฝ่ายเดียวไม่มีทางที่ทำได้ นี่เพราะว่ากลุ่มองค์กรของผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์เข้ามาผลักดันด้วย

เพราะฉะนั้นผมก็อยากให้ความรู้สึกว่าเราเป็น ไม่อยากใช้คำว่า ให้กำลังใจ เพราะที่มานั่งอยู่ตรงนี้ ผ่านขั้นตอนพวกนี้มาหมด ตั้งแต่ท้อแท้ หมดกำลังใจ ขอมรับ จนกระทั่งตอนนี้ อึด อึด สู้ เต็มที่ เพราะฉะนั้นคงไม่ได้ต้องการกำลังใจ แต่เป็นการยืนยันว่าเราเป็นพันธมิตรกัน ที่จะช่วยกันที่จะทำให้เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่สังคมเข้าใจ ระบบยอมรับ และที่คุ้มครองสิทธิความเป็นมนุษย์ของเราอย่างที่เราควรจะเป็น ไม่ใช่อย่างที่เป็นอย่างที่เคยเป็นในอดีต อันนี้สำคัญที่สุด

ชมรมเพื่อน Bipolar เป็นหัวใจของการเคลื่อนไหวสิทธิผู้ป่วยจิตเวช

ประเด็นสุดท้ายผมก็ขอยกให้มุมมองอันหนึ่งว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องเปลี่ยนแปลง จริงๆแล้ว ตั้งแต่ผมเข้ามาในวงการจิตเวชตั้งแต่ 30 ปีที่แล้วจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เราก็ได้เห็นชัดขึ้นเรื่อยๆว่าโรคจิตเวชก็เหมือนโรคอื่นๆ มีต้นเหตุ มีการรักษาทางยา ทางจิตและทางสังคมที่จะช่วยให้ผู้ป่วยสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ สมัยก่อนโรคอย่างเช่นโรคจิตเภท (Schizophrenia) มีในตำราเขียนว่ารักษาไม่หาย การค้นคว้าใหม่ๆทำให้เราเปลี่ยนความคิดให้ไปเรื่อย ผมไปประชุม World Psychiatric Congress ในภูมิภาคเอเชียที่ได้หัวน มีนักวิจัยที่เขาจัดทำกรวิจัย เรื่องของโรคจิตเภทตั้งแต่สมัยเขาหนุ่มๆตอนนี้เขาอายุ 80 แล้ว เขาบอกว่าสิ่งที่เขาพบก็คือว่าการวิจัยทางด้านความรู้ ความเข้าใจใหม่ๆตลอดเวลา และตอนนี้มีงานวิจัยใหม่ๆถึงขนาดที่พบว่า สามารถป้องกันโรคจิตเภทในญาติพี่น้องของผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงสูง อย่างที่ท่านทราบโรคจิตเภท คล้ายกับ Bipolar ซึ่งมีองค์ประกอบทางกรรมพันธุ์อยู่ เขาสามารถที่จะป้องกันด้วยการให้ยาตัวหนึ่งในขนาดต่ำ แล้วพบว่าลดความเสี่ยงของญาติในการที่จะเป็นโรคนี้อีกลดน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ อันนี้ก็เป็นอย่างที่เล่าให้ฟังว่ามิติของสิ่งเหล่านี้มันเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นเรื่อยๆครับ

อยากจะเน้นว่า ชมรมเพื่อน Bipolar ทำหน้าที่เหมือนกับเป็นหัวใจของงานนะครับ เพราะว่าเนื่องจากในสถานะที่เป็นจริง ธรรมชาติของโรคนี้อาจทำให้ก็มีช่วงเวลาระยะยาวที่ทำงานได้ตามปกติ ยังมีชาติดีมากในปัจจุบัน รวมทั้งเราก็มีคำแนะนำ มีการฟื้นฟูทางด้านสังคมจิตใจที่ดีมาก ผู้ป่วยสามารถยืนอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มความสามารถได้โดยไม่ยากนัก เพราะฉะนั้นก็ต้องถือว่าเป็นหัวใจที่จะทำให้สังคมเข้าใจและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผู้ป่วยและญาติราย จะมีผลอย่างสำคัญมากเลยต่อกลุ่มโรคอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นโรคซึมเศร้า โรคจิตเภท โรคอัลไซเมอร์ เหมือนกับคนเดินทางคนแรก ในสุภายิตจีนที่บอกว่า ทางเดินเกิดขึ้นเพราะมีคนเดิน ท่านเคยเดินป่าไหมครับ คือในป่ามันไม่มีทางเดินเลย มันไม่รู้จะไปทางไหน แล้วก็มีคนกลุ่มแรกเดินเกิดทางขึ้นมา ก็มีคนกลุ่มถัดๆไปเดิน ในที่สุดก็เป็นทางเดินที่เป็นเรื่อง

เป็นราวเกิดขึ้นในป่า เราก็เหมือนกับคนกลุ่มแรกที่ทำให้เกิดทางเกิดขึ้น ก็จะมีคนเดินต่ออีกเยอะในการที่จะ
เข้าใจยอมรับ และก็คุ้มครองสิทธิของเรา นำไปสู่สิทธิของผู้ป่วยอื่นๆเช่นกัน

หวังว่ากิจกรรมเหล่านี้จะได้ทำให้เราทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งฟากองค์กรของผู้ป่วยและญาติ และฟากวิชาชีพ
ได้ช่วยกันเพื่อที่จะทำให้สมดังเจตจำนง ต่อไปก็ไม่ว่าจะเป็นเบาหวานหรือ Bipolar ก็สามารทำให้สังคม
ตระหนักถึงการเจ็บป่วยและสิทธิของเรา ความเข้าใจเช่นนี้ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างสังคมของความ
เข้าใจ เราได้ผ่านช่วง 2 เดือนนี้ที่เต็มไปด้วยบรรยากาศของความรู้สึกร่วมของความเกลียดชัง ความไม่เข้าใจ
ระหว่างคนที่มีความเห็นทางการเมืองต่างกัน สิ่งพวกนี้เป็นเหมือนกันหมด ถ้าเมื่อไหร่มนุษย์เราอดคิดต่อกัน
ด้วยความคิดทางการเมือง ด้วยการที่จะมีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ เรื่องเชื้อชาติ เรื่องการเจ็บป่วย
เราไม่มีทางที่จะมีสังคมที่มีคุณภาพได้ สังคมที่มีคุณภาพได้ คนทุกคนเหล่านี้เขาสามารถที่จะบอกสังคมได้
ฉันเป็น Bipolar ฉันเป็นอนุรักษนิยม ฉันเป็นสังคมนิยม ฉันเป็นเกย์ ฯลฯ โดยที่ไม่ไปทำให้อวดดี หรือไป
ทำให้เกิดความเกลียดชัง หรือไปทำให้เกิดความไม่สบายใจในสังคม ก็ขอให้มันเป็นเพื่อนร่วมทางไปกับ
ท่าน ขอขอบคุณมากครับ